

V Trnave, 15. júla 2026

Vážený pán riaditeľ,

listom zo dňa 15. júna 2026 ste sa na nás obrátili so žiadosťou o sprístupnenie informácie, či od roku 2025 došlo k nejakej úprave pôsobnosti, ktorou by sa ustanovili nové úlohy vyšším územným celkom alebo rozšírili existujúce úlohy pri výkone originálnej právomoci, a zároveň či bolo zo strany štátu zabezpečené s tým súvisiace finančné krytie. V tejto súvislosti si dovoľíme uviesť nasledovné.

Už v rámci príprav predošlých konsolidačných opatrení žiadalo združenie Samosprávne kraje Slovenska (SK8) vládu SR a Ministerstvo financií SR o priame a záväzné rokovanie so zástupcami územnej samosprávy pred predložením samotných legislatívnych návrhov, s cieľom dohodnúť parametre, ktoré umožnia samosprávam zabezpečiť výkon kompetencií, plnenie zmluvných záväzkov, zachovanie základnej úrovne verejných služieb pre obyvateľov, a tým aj pripraviť návrhy rozpočtov. Opätovne však nedošlo k naplneniu tejto žiadosti a samosprávy sa o opatreniach, ktoré ich priamo zasahujú dozvedeli až z tlačových konferencií ministra financií SR. Ministerstvo financií SR v rámci konsolidačných opatrení znížilo podiel VÚC najskôr na 29,5% a následne na 28,6%, čo zdôvodnilo potrebou vykrytia výdavkov štátneho rozpočtu. Už znížením podielu krajov o 0,5%, prišli kraje v roku 2025 o viac ako 20,5 mil. Eur. Následne v roku 2026 je už podiel krajov nižší o 1,4%, čo predstavuje (v zmysle júnovej prognózy) 64 mil. Eur. Kraje majú šetriť na svojich výdavkoch v oblasti všeobecných verejných služieb. Takýto prístup považujú samosprávy za neprijateľný a neférový, nakoľko im vláda SR konsolidačnými opatreniami opätovne negatívne zasiahla do ich rozpočtov, tak na strane príjmovej ako aj na strane výdavkovej, a to bez toho, aby boli prerokované s ich zástupcami. Realizované konsolidačné opatrenia hrubo zasahujú do kompetencií samospráv čím dochádza k porušeniu Európskej charty miestnej samosprávy. Aktuálne žiadali samosprávy Ministerstvo financií SR aspoň o deklaráciu, že sa ich nasledujúce kolo konsolidácie nedotkne, čo im však Ministerstvo financií SR odmietlo

garantovať. Doposiaľ predstavené prorastové opatrenia považujú samosprávne kraje za nedostatočné.

Najzásadnejším zásahom Vlády SR do rozpočtov samosprávnych krajov bolo prijatie reformy financovania sociálnych služieb v závere roku 2025. Hlavným zámerom tejto reformy malo byť, v nadväznosti na záväzok plynúci z cieľov Plánu obnovy a odolnosti SR, zrovnoprávnenie financovania zariadení poskytujúcich sociálne služby. Pred prijatím tejto reformy financovania sociálnych služieb iniciovanej Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR patrili medzi obligatórne kompetencie VÚC, čo sa týka odkázanostných služieb, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie. Obligatórnymi kompetenciami obce, čo sa týka odkázanostných služieb, boli zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár.

Súčasne mali VÚC povinnosť poskytovať finančný príspevok na prevádzku neverejným poskytovateľom sociálnych služieb pri odkázanostných službách zariadeniam podporovaného bývania, rehabilitačným strediskám, domovom sociálnych služieb a špecializovaným zariadeniam a pri sociálnych službách krízovej intervencie útlkom, domovom na polceste a zariadeniam núdzového bývania. Obce mali povinnosť poskytovať finančný príspevok na prevádzku odkázanostných služieb zariadeniam pre seniorov, zariadeniam opatrovateľskej služby a denným stacionárom a pri sociálnych službách krízovej intervencie terénnej sociálnej službe, nízkoprahovým denným centrámi a nízkoprahovým sociálnym službám pre deti a rodinu.

Legislatívnou úpravou v závere roku 2025 prešla na VÚC povinnosť financovania neverejných poskytovateľov formou peňažného príspevku na prevádzku konkrétneho zariadenia pre seniorov a zariadenia opatrovateľskej služby, a to od 1.7.2026. Toto financovanie navýši výdavky VÚC v roku 2026 v predpokladanej výške 24 mil. Eur. Následne v roku 2027 sa predpokladajú tieto výdavky na úrovni až 52 mil. Eur. VÚC budú dostávať príspevok z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR iba na ambulantné formy sociálnych služieb, a to od 1.1.2027, čo ročne predstavuje príjem cca 7 mil. Eur. Zmeny tak budú mať odhadovaný negatívny dopad na rozpočty VÚC v roku 2026 vo výške 24 mil. Eur a v roku 2027 po zohľadnení príjmov za ambulantné služby vo výške 45 mil. Eur. Na pokrytie navýšených výdavkov VÚC v roku 2026 poskytlo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v závere roku 2025 dotáciu na navýšené výdavky VÚC v oblasti sociálnych služieb v roku 2025 vo výške 24 mil. Eur. V roku 2027 majú byť navýšené výdavky na financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v zariadeniach pre seniorov a zariadeniach

opatrovateľskej služby čiastočne kompenzované v prospech VÚC formou navýšenia podielu VÚC na dani z príjmov fyzických osôb o 0,7%, čo pôvodne malo predstavovať 1/3 navýšených výdavkov, nakoniec však bolo Ministerstvom financií SR zarámčované len na úrovni 33 mil. Eur, tzn. 19 mil. Eur budú musieť vykryť VÚC zo svojich daňových príjmov. A to v situácií, kedy nemajú dostatočné zdroje na adekvátne financovanie prevádzky vlastných zariadení. Najväčším rizikom tejto úpravy je nestabilita dane z príjmov fyzických osôb a nemožnosť ovplyvniť zo strany VÚC množstvo vznikajúcich zariadení, ktoré VÚC musia financovať. Navyše v legislatíve nie je definovaný valorizačný mechanizmus príspevku na prevádzku, čo vytvára pre VÚC ďalšie riziko neúmerneho navýšenia výdavkov VÚC zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Samosprávne kraje dlhodobo zdôrazňujú potrebu jasného kompetenčného a finančného rámca v sociálnych službách, postaveného na efektívnosti, zodpovednosti a spravodlivosti voči poskytovateľom aj občanom. Hoci pôvodným cieľom reformy malo byť zrovnoprávnenie poskytovateľov a navýšenie financií v systéme, jej aktuálna finalizácia tieto problémy nerieši. Štát upustil od poskytnutia dodatočných zdrojov pre zariadenia zriadené VÚC a návrh zákona zároveň predpokladá, že kraje prevezmú nové finančné kompetencie (ZpS a ZOS u neverejných poskytovateľov) bez adekvátneho finančného krytia.

Zásahy do rozpočtov VÚC v sociálnej oblasti majú však ďalšie pokračovanie, a to v podobe novelizácie zákona č. 448/2008 o sociálnych službách v roku 2026, ktorá predkladá okrem iného zavedenie inštitútu subjektu vykonávajúceho činnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme. V zmysle stanoviska Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa budú musieť aj organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov poskytujúce sociálne služby registrovať za takéto subjekty, nakoľko poberajú zdroje zo štátneho rozpočtu alebo rozpočtov samosprávnych krajov, ktoré sa pokladajú za verejné zdroje. V zmysle definovania európskych pravidiel sú zariadenia poskytujúce sociálne služby považované za subjekty vykonávajúce hospodársku činnosť. Z uvedeného zarámcovalo spomínané ministerstvo v spolupráci s Protimonopolným úradom SR, že pre zabezpečenie právnej istoty je potrebné zarámčovať subjekty krajov v sociálnej oblasti ako subjekty, ktoré prijímajú štátnu pomoc. S týmto zarámčovaním, ktoré vôbec nezohľadňuje nenaplnenie aj podmienky lokálneho charakteru, samosprávne kraje vyjadrili rozpor v rámci medzirezortného pripomienkovania predmetnej novelizácie. S uvedeným rámcom je totiž spojená aj ďalšia administratívna záťaž pre organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti krajov a vrátiť Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR prípadnú nadmernú náhradu. Ide o nadmernú náhradu,

ktorá má byť bližšie definovaná ďalšou vyhláškou v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ale podľa predbežných legislatívnych nastavení aktuálne predkladanej novely by sa mal na ročnej báze vyhodnotiť rozdiel medzi príjmami a nákladmi na danú sociálnu službu a následne by sa mal výsledok prerozdeliť pomerovo medzi subjekty, ktoré poskytli príjmy danej organizácii, pričom prípadné rozdiely z prostriedkov Európskej únie prípadnú Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Návrh tejto novely je ďalším zatiaľ presne nevyčísliteľným zásahom do rozpočtov VÚC.

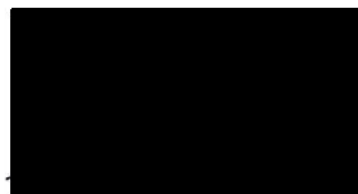
Taktiež Vláda SR na svojom rokovaní 6. mája 2026 schválila predmetný návrh novely aj s rozporom samosprávnych krajov. V závere mesiaca máj bol samosprávnym krajom zaslaný na pripomienkovanie návrh vyhlášky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR nastavujúci nadmernú náhradu. V tejto veci prebieha intenzívna komunikácia v záujme nastavenia parametrov tak, aby sa minimalizoval negatívny dopad tejto úpravy tak na administratívne kapacity župných organizácií poskytujúce sociálne služby ako aj rozpočty samosprávnych krajov. Rovnako samosprávne kraje podali v rámci medzirezortného pripomienkového konania rozpor voči návrhu finančného príspevku na prevádzku pre rok 2027, v ktorom Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR navrhlo zvýšenie príslušných sadzieb pre jednotlivé zariadenia sociálnych služieb v rozmedzí 7-25%, čo je viac ako inflácia očakávaná v predmetnom období. Toto navýšenie by tak opäť vytvorilo ďalší tlak na rozpočty krajov.

Medzi ďalšie povinnosti VÚC bola zavedená povinnosť obstarat' krajinno-plánovaciú štúdiu. Táto povinnosť bola do zákona č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní zavedená novelou zákonom č. 350/2024 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 200/2022 Z. z., s účinnosťou od 1. januára 2025. Touto novelou bol doplnený do § 28 nový ods. 4 zákona, podľa ktorého je orgán územného plánovania príslušný na obstaranie Koncepcie územného rozvoja regiónu povinný pred spracovaním návrhu koncepcie obstarat' krajinno-plánovaciú štúdiu alebo jej aktualizáciu. Súčasne bol doplnený § 31 ods. 1, podľa ktorého sa návrh Koncepcie územného rozvoja regiónu spracúva vždy aj na základe spracovanej krajinno-plánovacej štúdie alebo jej aktualizácie. Novela zároveň ustanovila prechodné ustanovenie (§ 40 ods. 7), podľa ktorého je samosprávny kraj povinný obstarat' prvú krajinno-plánovaciú štúdiu do 30. septembra 2027 a následne schváliť záväznú časť Koncepcie územného rozvoja regiónu do 30. septembra 2028. Je potrebné poukázať na skutočnosť, že zákon uložil samosprávnym krajom novú zákonnú povinnosť bez vytvorenia osobitného mechanizmu jej financovania zo štátneho rozpočtu. V zmysle § 27 ods. 4 zákona č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní sa

ustanovuje, že náklady spojené s obstaraním územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie sú nákladmi orgánu územného plánovania, ktorý ich obstaráva. Zákon nezakladá nárok samosprávnych krajov na poskytnutie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na obstaranie krajinno-plánovacej štúdie. Samosprávnym krajom bola uložená nová zákonná povinnosť zabezpečiť spracovanie odborne a finančne náročného územnoplánovacieho podkladu, pričom štát k tejto povinnosti doteraz neprijal systémové opatrenie na jej financovanie. Obstaranie krajinno-plánovacej štúdie je preto zabezpečované z vlastných rozpočtových prostriedkov samosprávnych krajov, bez garantovaného finančného príspevku zo strany štátu, pričom tieto výdavky sa za samosprávne kraje predpokladajú až na úrovni 3,2 mil. Eur.

V neposlednom rade s účinnosťou od 1.1.2025 nadobudol účinnosť § 50aa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, ktorý zaviedol použitie podielu zaplatenej dane pre rodiča. Týmto ustanovením sa VÚC stali subjektami, ktoré na úkor svojich rozpočtov financujú príspevok pre rodičov. Konečné dopady tohto zásahu ešte nie sú plne vyčíslené.

S úctou

Matúš Lukačovič
riaditeľ kancelárie SK8

Vážený pán
Viktor NOVYSEDLÁK
Výkonný riaditeľ
Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
Bratislava